

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
Januari 2000 - 21e Jaargang, nr. 84

BESTUUR:

Ere-Voorzitter

F.Th. Dijkmeester	St. Andriesstraat 61	3811 HT Amersfoort	033 - 472 69 57
-------------------	----------------------	--------------------	-----------------

Voorzitter

R.W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS Den Haag	Telefoon en fax 070 - 368 35 66
-------------	------------------	------------------	------------------------------------

Secretaris

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Cees Laseurlaan 279	2597 GG Den Haag	Telefoon en fax 070 - 324 04 47
---------------------------	---------------------	------------------	------------------------------------

Penningmeester

Ch.H. Bartelings	Thomas Jeffersonlaan 58	2285 BB Rijswijk	Telefoon en fax 070 - 394 14 67
------------------	-------------------------	------------------	------------------------------------

LEDEN:

R.A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	0164 - 61 34 15
R.M. ten Broek	Burg. de Villeneuve-singel 30	3055 AP Rotterdam	010 - 422 39 14
Fred M. Beukers	Vredeshofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
J.A. Bakker, Evenementencommissie	Zeekant 92g	2586 JB Den Haag	070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie	Marjorystraat 25	3151 SK Hoek v. Holland	0174 - 38 21 83

REDACTIE DE SCHAKEL

H.J.M. Brinkman	Jacob Mulderweg 26	2597 BS Den Haag	Telefoon en fax 070 - 354 31 73
-----------------	--------------------	------------------	------------------------------------

Redactiecommissie

H.J.M. Brinkman, Ch.H. Bartelings, F.M. Beukers, Mevr. M.E.F. Borel Rinkes

Stichting Genootschap Engelandvaarders:

Postbank: 35 95 00
Bank : 54.55.46.826
ABN-AMRO bank - Rijswijk

Het volgende nummer verschijnt in april 2000.
Gaarne hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1 maart 2000.

ISSN 1382-8207

Het jaar 2000 is begonnen zonder bijzondere computerproblemen en wij kunnen er weer helemaal tegenaan. Mede namens alle bestuursleden, wens ik u toe, dat het voor u en voor allen die u dierbaar zijn een heel gezond jaar zal mogen zijn en dat 2000 u voorspoed en geluk zal brengen.

Bij de jaarwisseling hebt u zich natuurlijk voorgenomen veel dingen beter te doen. Dingen waar u het vorig jaar niet aan toe bent gekomen, of zaken waar u vorig jaar te weinig aandacht aan hebt geschonken.

In dat verband heb ik mij gerealiseerd dat ik alleen op de reünie in Gilze-Rijen heb gememoreerd dat ons Genootschap op 29 september 1969 officieel is opgericht, zodat wij vorig jaar een lustrum hadden te vieren. Op de reünie hebben wij dat ook gedaan. Nadat wij op het welzijn van onze Beschermheer het glas hadden geheven, hebben wij dat lustrum redelijk nat gemaakt. Maar ik had er best iets over mogen zeggen in de Schakel van oktober 1999. Bij deze dus.

Ik had ook best iets kunnen zeggen over de bestuursleden die vorig jaar ook een lustrum hadden te vieren: Fred Beukers, Jan Bakker en Jacob de Mos.

Sinds 1979 zijn Jacob, Jan en Fred opgenomen in het bestuur van ons Genootschap waar Jan en Jacob nog steeds evenementen in hun portefeuille hebben terwijl Fred tot voor kort penningmeester van ons Genootschap was. Jacob, Jan en Fred waren in 1999 de oudst zittende leden van ons bestuur. Wij zijn hen dankbaar voor alles wat zij voor ons Genootschap hebben gedaan. Wij zijn gelukkig om het feit dat zij nog steeds bestuursleden zijn en hopen dat zij dat in goede gezondheid nog vele jaren kunnen volhouden.

Fred Beukers droeg eind vorig jaar het penningmeesterschap over aan bestuurslid Charles Bartelings.

Fred Beukers nam in 1986 nog een andere taak over nl. de redactie van de Schakel, waar tot op dat moment Gerard den Ouden de scepter zwaaide. Deze moest om gezondheidsredenen zijn redakteurschap opgeven, nadat hij dit vanaf het begin van de Schakel in februari 1979 voortreffelijk had gedaan. Kort daarna overleed hij.

Fred heeft als redakteur de band tussen de Engelandvaarders verder sterk gehouden en ons Genootschap naar buiten toe voortreffelijk gerepresenteerd.

Wij prijzen ons gelukkig dat het hem mogelijk is het bestuurslidmaatschap te continueren en hopen dat hij het nog vele jaren kan volhouden.

Als ik naar de toekomst kijk en mij afvraag hoe het over vijf jaar zal zijn, als wij allen weer vijf jaar ouder zijn, dan vrees ik dat de jongsten onder ons Engelandvaarders zich met spoed bij het bestuur moeten melden om te zijner tijd eventuele vacatures te kunnen vervullen. U kent de adressen waar u terecht kunt.

Voor hen die zich hierdoor niet voelen aangesproken, maar die wel schitterende verhalen kennen, die nog nooit zijn gepubliceerd, ook een oproep : zend uw verhalen naar Henk Brinkman onze redakteur van de Schakel, Henk zal die verhalen graag publiceren. Ik kijk er naar uit.

Rudi Hemmes

VAN DE PENNINGMEESTER

Bijdrage voor het jaar 2000

Evenals mijn voorganger wil ik graag de in Nederland en België wonende Engelandvaarders en donateurs er op attent maken, dat zoals voorheen er ook dit jaar een acceptgiroformulier is toegevoegd aan deze Schakel. Dit om de betaling van de jaarlijkse vrijwillige bijdrage eenvoudiger te maken. Het richtbedrag is wederom f 50,-. Voor lezers van de Schakel, die geen Engelandvaarders zijn, is dit een bijdrage voor het abonnement.

Onze inkomsten (er is gelukkig nog steeds een aantal Engelandvaarders dat met een hogere bijdrage de kas spekt) dienen in de eerste plaats om ons 'communicatie-medium' de SCHAKEL te produceren en te verzenden. Daarnaast is er nog steeds een groeiend aantal zieken die, wanneer ons dat bekend is, van het bestuur namens u allen een bloemetje ontvangen. De groei van het aantal loopt parallel met het ouder worden van de betrokkenen. En daar waar mogelijk worden attenties verzorgd bij het ook steeds groeiende aantal overledenen.

Desondanks hebben wij in het afgelopen jaar het weer kunnen redden met uw bijdragen.

Bij het invullen van de acceptgiroformulieren moeten in de daarvoor bestemde vakjes alleen uw eigen Postbank- of bankrekeningnummer en het bedrag van uw bijdrage worden vermeld (niet het giro- of banknummer van het Genootschap). En vergeet niet uw handtekening te plaatsen.

Degenen die elders in Europa of daarbuiten woonachtig zijn kunnen hun bijdrage in contanten (in envelop met valuta van het land van vestiging) of per cheque aan de penningmeester verzenden. Let wel: cheques kosten echter aan beide zijden extra geld, de envelop met contanten slechts porto kosten!

Het is in de afgelopen jaren gebleken dat er in het buitenland Engelandvaarders c.q. hun weduwen of andere donateurs zijn, die rekeningen hebben bij de Postbank of andere Nederlandse bankinstellingen. In deze gevallen is het zowel voor de betalende alsook voor de ontvangende partijen de meest eenvoudige wijze van betalen om gebruik te maken van de mogelijkheid de jaarlijkse bijdrage en/of deelnamekosten aan reünies via een overschrijving op de rekeningnummers van ons Genootschap te storten.

Postbank: 359500 of ABN-AMRO bank 545546826, ten name van de Stichting Genootschap Engelandvaarders.

De bovengenoemde betalingswijzen kunnen ook worden gebruikt (mits apart vermeld) voor de bestelling van Engelandvaardersdassen en Engelandvaardersschildjes. De prijzen van deze artikelen zijn als volgt:

- Engelandvaardersdassen: prijs f 20,-
plus porto NL f 3,20 of
plus porto Europa f 5,- of
plus porto buiten Europa f 14,-.
- Engelandvaardersschildjes: prijs f 25,-
plus porto NL f 5,- of
plus porto Europa f 9,50 of
plus porto buiten Europa f 17,-.

Het jaar 1999 stond in het teken van de introductie in de EMU-landen van de Euro in het girale betalingsverkeer. Tot 2002 kan men in deze landen zelf bepalen wanneer men zijn bankrekeningen wil overzetten naar Euro's. Acceptgiroformulieren zullen op een nader bekend te maken datum worden gewijzigd voor Euro-overmakingen.

Euromunten en bankbiljetten zullen omstreeks 1 januari 2002 worden uitgegeven, waarna binnen 6 maanden definitief afscheid zal worden genomen van de NLG als wettig betaalmiddel.

Uw penningmeester wenst u een voorspoedig en gezond 2000 toe.

Charles Bartelings

IN MEMORIAM

Eddy G. Lachman
17-3-1924 - 19-9-1999

De zeer gefortuneerde familie Lachman vestigde zich in het begin van de twintiger jaren vanuit Duitsland in Scheveningen. Vader Lachman was afkomstig uit een Duitse officiersfamilie terwijl zijn vrouw een telg was van de internationale bankiersfamilie Warburg. Zijn vader verwierf de Nederlandse nationaliteit en zo werd Eddy Nederlander. Hij kreeg ook nog een zusje. Het huwelijk van zijn ouders hield echter niet lang stand en zijn vader vestigde zich in Ascona terwijl Eddy en zijn zus bij moeder bleven.

Eddy volgde het Nederlands Lyceum in Den Haag en na mei 1940 werd het hem al gauw te benauwd. In 1942, vlak voor zijn eindexamen, vertrok Eddy uit Nederland en na een mislukte poging de Spaanse grens over te steken wist hij Zwitserland via het meer van Genève te bereiken en vertrok eind 1944 via Frankrijk naar Engeland. Na de gebruikelijke Patriotic School ondervraging en een basistraining in

Wolverhampton vertrok Eddy met het Nieuw-Zeelandse troepentransportschip 'SS. Rangitata' op 5 mei 1945 naar Australië via het Panama-kanaal. Na aankomst in Australië werd hij naar Casino gestuurd en daarna naar het kamp Columbia niet ver van Brisbane. Eddy werd toegevoegd aan de NIGIS, (Netherlands Indies Government Information Service) in Melbourne. Na de capitulatie van Japan vertrok Eddy met de 'MS. Van Heutz' naar Nederlands-Indië, waar hij werd ingezet in Celebes. In 1946 keerde hij terug naar Nederland en vond zijn moeder en zus die ondergedoken hadden gezeten tijdens de oorlog in goede gezondheid terug. Al zeer snel daarna trad Eddy in dienst van het Algemeen Handelsblad als jongste redacteur op de redactie buitenland. Eddy kwam al snel onder de aandacht en als reis-correspondent schreef hij met veel kennis van zaken over alle delen van de wereld in een stijl die in geïnspireerde artikelen tot het fraaiste behoorde wat in de krant verscheen. Hij werd beschouwd als een van de meest gepassioneerde politieke correspondenten met uitzonderlijk goede contacten terwijl zijn talenkennis fenomenaal was. Eddy Lachman was ongetrouwd en leefde alleen.

Voor zijn vriendenkring, die voor een deel uit zijn jeugd en zijn Engelandvaarderstijd stamde, was hij ongekend zorgzaam en trouw. Na zijn pensionering wilde hij niet meer schrijven maar volgde wel steeds met scherpe blik het wereldgebeuren en volgde de berichten in het NRC Handelsblad met argusogen.

De laatste jaren waren ziekte en operaties zijn deel, maar hij bleef zoals hij altijd was geweest een elegante kosmopoliet, eigenwijs, outspoken en verbluffend goed geïnformeerd en altijd stimulerend en zorgzaam voor zijn vrienden, maar ook op zichzelf en eenzaam. Na de dood van zijn moeder en het vroege overlijden van zijn enige zuster had hij weinig naaste verwanten. Een bijzondere Engelandvaarder met uitzonderlijke talenten is van ons heengegaan.

Hij ruste in vrede.

H. van den Biesen / A.S. Spoor / HJMB

Rudi van Daalen Wetters**25-1-1915 - 3-10-1999**

Bronzen kruis

Vliegerkruis

Chevalier de l'Ordre de Leopold avec Palme (België)

l'Attribution de la Croix de Guerre 1940 avec Palme (België)

Rudolf (Rudi) Frederik van Daalen Wetters werd op 25 januari 1915 geboren in Geneng, Java, Nederlands-Indië, waar zijn vader administrateur van een onderneming was. In 1932 verhuisde het gezin naar Nederland met uitzondering van de moeder die in Nederlands-Indië achterbleef. Rudi doorliep de HBS aan de Stadshouderslaan in Den Haag. In mei 1940 diende hij als vaandrig bij het 2de Autobataljon van het Korps Motordienst en vocht in de omgeving van de Grebbeberg. Zijn zuster Sonja werd zwaar gewond tijdens het bombardement van Rotterdam en werd daardoor blijvend invalide. Zijn oudste broer Robert die naar Indië was teruggekeerd vóór mei 1940 overleed kort na de oorlog aan de ontberingen opgelopen tijdens Japanse krijgsgevangenschap. Zijn jongere broer Max raakte als student in Duitse gevangenschap, maar wist te ontsnappen en overleefde de oorlog. Na de capitulatie in mei 1940 vatte Rudi al spoedig het plan op naar Engeland te gaan en aldaar in dienst te treden. Met een goede vriend, Jacob van Hamel, beraamde hij plannen voor een kaping van een vliegtuig, dit bleek niet mogelijk en kort daarna maakten zij plannen om met een opvouwbare kano de Noordzee over te steken. Een eerdere poging om vanuit Den Helder met een reddingsboot te vertrekken ketste af op gebrek aan hulp. Op de avond van 20 juni 1941 was het zover. Na het in elkaar zetten van de kano, overigens van Duitse makelij, en een fluisterend afscheid van hun begeleiders waaronder Rudi's broer Max, vertrokken Rudi van Daalen Wetters en Jaap van Hamel op weg naar de vrijheid. In de ochtend van 21 juni was de Nederlandse kust nauwelijks zichtbaar. Profiterend van een oostenwind maakten de twee goede vooruitgang nadat ze hadden geconstateerd dat de buitenboordmotor niet aan de praat was te krijgen en ze deze met de benzineblikken overboord hadden gezet. Op de vijfde dag na hun vertrek kregen ze te kampen met vrijwel windstil weer en

waren de vermoeide Engelandvaarders aangewezen op de peddels. De wanhoop nabij werden zij volkomen uitgeput door de Australische torpedobootjager HMS Eglinton opgepikt. Dertig kilometer uit de kust van Engeland in de buurt van Lowestoft. Op 26 juni werden zij aan land gezet en overgebracht naar Londen. Na grondige verhoren waarbij het bizarre verhaal van de beide Nederlanders aanvankelijk niet werd geloofd werden zij op 21 juli onder de wapenen geroepen en ingedeeld bij de Prinses Irene Brigade met de aanvankelijke bedoeling te worden opgeleid als geheim agent. Dit ging echter de mist in en de twee, het wachten moe, gingen andere wegen zoeken om actief aan de oorlog deel te nemen. Op een dag kwamen ze voorbij het Air Ministry, gingen naar binnen en binnen een week werden ze opgeroepen voor de Aircrew Selection Board. Na afronding van de elementaire vliegopleiding werd van Daalen Wetters overgeplaatst naar de Flying Training School van het RAF College te Cranwell. Zijn instructeurs achtten hem geschikt als jachtvlieger en na een aanvullende training en een gedegen vlieger-opleiding werd hij na meer dan 200 vliegreuren overgeplaatst naar Schotland en hield zich daar hoofdzakelijk bezig met konvooi begeleiding. Na 21 juni 1943 werd hij overgeplaatst naar het pas gevormde No. 322 (Dutch) Squadron op het vliegveld Woodvale. Hij zou meer dan 170 operationele vluchten volbrengen. Hij hield zich o.a. bezig met het uitschakelen van de V-1's. Het operatiegebied strekte zich uit tot diep in Duitsland, België en Nederland. Voor zijn deel in de bevrijding van België kreeg hij hoge onderscheidingen van de Belgische regering. Zijn vriend Jaap van Hamel verloor zijn leven tijdens een hoogtetest met een Spitfire op 11 april 1944 en toen moest van Daalen Wetters het zonder zijn boezemvriend stellen. Rudi was ook actief tijdens de Operation Market Garden in september 1944. In april 1945 werd Rudi eindelijk op rust gesteld en kwam er daarmee een einde aan zijn risicovolle periode van operaties. Na het einde van de oorlog in Europa volgde overplaatsing naar Engeland waar hij als vlieg-instructeur bij een Operational Training Unit werd geplaatst en daar kennis maakte met de Gloster Meteor straaljager. Daarmee was hij een van de eerste Nederlandse vliegers van straalvliegtuigen. Na de oorlog zou de inmiddels tot kapitein vlieger bevorderde van Daalen Wetters nog enkele jaren bij de Nederlandse luchtmacht blijven. Eerst in 1947

ontving hij uit handen van Prins Bernhard het Vliegerkruis. In 1953 emigreerde hij naar de Verenigde Staten en bleef daar werkzaam in de luchtvaart. Hij verdiende zijn brood als 'test-pilot' bij verschillende Amerikaanse vliegtuigbouwers. Rudi kon soms bitter uitvallen over de waardering van regeringszijde over de inzet in oorlogstijd van Engelandvaarders en oorlogsvliegers. Hij zei vaak: "Als je zoveel riskeert in je leven, het overleeft en dan ook nog met de nek te worden aangekeken". Zijn teleurstelling werd vooral ingegeven doordat hij, ondanks zijn staat van dienst, niet in aanmerking kwam voor een militair pensioen, zoals in andere geallieerde landen, maar slechts voor een eenmalige uitkering van een paar duizend gulden. Naast vliegen had Rudi ook een voorliefde voor auto's en voor de beroemde Italiaanse Bugatti in het bijzonder. Zijn overlijden maakte hij bekend door het zenden van een reeds voor zijn overlijden opgestelde kaart aan de leden van de Pioneer Automobielen Club in hun tijdschrift TUF - TUF. Zijn vrouw Ria blijft achter. Zij en haar kinderen worden sterkte toegewenst dit verlies te dragen. En een heel bijzonder mens is van ons heengegaan.

Hij ruste in vrede.

KLU / HJMB

Tot Ziens

So Long!

Regio Zuid**De Voorjaarsbijeenkomst**

Toine Lazaroms (0413) 264884 en Bram Grisnigt (0164) 613415 willen u er nog even aan herinneren dat op donderdag 6 april a.s. in Motel Gilze-Rijen, vanaf 10.45 uur, de jaarlijkse Voorjaarsbijeenkomst zal worden gehouden.

Verdere bijzonderheden betreffende dit samenzijn staan vermeld in de Schakel van vorig jaar juli.

Engelandvaarders Golfdag

De zestiende Engelandvaarders Golfdag zal plaats hebben bij Burggolf Zoetermeer op maandag 29 mei 2000, (onder een gering voorbehoud). Nadere bijzonderheden zullen aan vroegere deelnemers worden toegezonden.

Nieuwe gegadigden (Engelandvaarders, hun echtgenoten, weduwen en partners) kunnen zich met vermelding van handicap, opgeven bij:

K. Bottema

Reviuslaan 34

2343 JR Oegstgeest.

Telefoon (071) 515 52 95.

Maandelijks bijeenkomst in de Julianakazerne in Den Haag

Borrel vanaf 16.30 uur, maaltijd vanaf 18.15 uur.

Einde bijeenkomst 19.30 uur.

De data voor de rest van 2000 zijn:

7 Februari, 6 maart, 3 april, 15 mei, 5 juni, 3 juli, 7 augustus, 4 september, 2 oktober, 6 november en 11 december.

Op de boekbespreking in de Schakel van het boek over de Ordedienst een analyse, van Schulten is een weerwoord gekomen van Engelandvaarder Jonkheer J.J.G. Beelaerts van Blokland. Hij zegt: "Te weinig weten doet slecht schrijven". De opmerking van Schulten dat de OD geen mandaat van de regering had is volmaakt onjuist. In mei 1941 gereed om naar Engeland te vertrekken kreeg ik bezoek van 2 officieren van de OD met het verzoek:

- bekendmaken aan de regering van de OD en haar taak, die de handhaving van de orde bij de bevrijding was;
- om nadere orders;
- de Prins opperbevelhebber voor garantie tegen schijnlandingen.

Aangekomen in Engeland dit aan HM bericht, die mij vroeg dit te herhalen voor haar en minister Gerbrandy. Zij zeiden toen dat het werk van de OD in dank werd aanvaard en dat orders zouden volgen. Toen mijn uitzending per parachute niet doorging werd ik besteld bij van 't Sant die mij voorstelde aan een agent met het verzoek deze de boodschap te laten doorgeven. Hij wilde daar zelf niet bij zijn en zei dat ik het vertrouwen van de regering had en de boodschap moest doorgeven. Ik gaf toen de volgende opdracht: "Het werk van de OD wordt door de regering op prijs gesteld". Verder zei ik: "Dat andere orders nog niet waren gekomen", maar zei wel: "dat de oorlog nog lang kon duren, en houd je gedekt", dit ingegeven door de onveilige grote vergaderingen over wie commandant van Amsterdam moest worden en tenslotte: "probeer zo mobiel mogelijk te worden". De agenten brachten de bevelen over. Na enige tijd werd met het grote OD-proces de verbinding verbroken. Het motto ordehandhaving werd door de vijand snel ontsluiert door wezenlijke vijandigheid. De Prins is pas bevelhebber geworden op verdere aandrang van de Ondergrondse en na de invasie. De OD was mij bekend daar ik najaar 1940 opdracht kreeg de Betuwe te organiseren. Er waren toen alleen officieren. Begrijpelijk dat deze bang waren voor een revolutiepoging zoals beraamd door Troelstra in 1918, die zij gelukkig in de kiem smoorden. De OD was in de winter 1940 - 1941 de grootste illegale organisatie. Zoals wij weten is de bevrijding ordelijk verlopen en heeft de Ondergrondse waaronder de OD een belangrijke taak gehad. Veel wat zij voor onze bevrijding kon doen had niet plaats. Zij werd daarvoor

bijvoorbeeld bij Market Garden nauwelijks opgeroepen. Hun berichtgeving was echter zo goed dat wij bij Market Garden een inlegvel kregen met gegevens van de Ondergrondse. Londen had last van een links antimilitaire kongsie waar wij als Prinses Irene Brigade veel last van hadden.

J.J.G. Beelaerts van Blokland

DE GEBROEDERS ZEEHANDELAAR

In oktober 1999 schreef ik dat er een artikel zou komen in de volgende Schakel over Max en Frits Zeehandelaar. Dit zal echter deze keer niet verschijnen. In Zwitserland is een rapport verschenen onder de titel "Die Schweiz und die Flüchtlinge zur Zeit des Nationalsozialismus". De gebroeders worden hierin uitvoerig beschreven en ook hun belevenissen na hun illegale uitzetting vanuit Zwitserland naar bezet Frankrijk. Aangezien deze documentatie pas tegen het einde van vorig jaar verscheen en een aantal nieuwe gegevens bespreekt over Max en Frits Zeehandelaar, zal dit artikel later verschijnen.

HJMB

DE ARRESTATIE VAN ENGELANDVAARDERS OP 20 MEI 1943 TE IJMUIDEN

Vervolg van het artikel in De Schakel van oktober 1999

In café Centraal werd afgesproken dat Henny Beck nader contact zou opnemen met Joppe. Gezien het hoge bedrag wat neergeteld moest worden, was het voor de deelnemers van belang dat zoveel mogelijk betalende personen mee zouden gaan. Daarom vond er ook

nog een bijeenkomst plaats met Joppe en Vermeeren bij Henny Beck, die in de Den Texstraat 47 te Amsterdam woonde ten huize van mevrouw Teng.⁽¹⁶⁾ Een paar andere potentiële reisgenoten waren daar eveneens aanwezig, waaronder Willi Colerus en haar joodse vriendin Else Weening-de Bois, die met haar man en kind ook wel mee wilde. Colerus en haar vriendin haakten toen af omdat zij vonden dat Joppe zich met zijn plannen te vaak tegensprak. De overigen bleven volgens haar enthousiast: "Ik had in ieder geval het gevoel, dat er iets niet klopte en ook aan het gezicht van mijn vriendin zag ik, dat zij er net zoo over dacht. De rest van de vergadering was te enthousiast om onjuistheden in het relaas te merken. (-) Ik vroeg Joppe plotseling, of hij mij werkelijk durfde te garanderen dat de zaak zuivere koffie was, dat wij helaas al eenige malen slachtoffer van provocatie waren geworden, wat gelukkig goed was afgelopen, maar dat ik daarna toch min of meer huiverig was geworden om op voorstellen naar het buitenland te ontkomen, in te gaan. Ik wilde niet aannemen, dat Joppe zelf niet betrouwbaar zou zijn, maar aangezien hij vertelde diverse mensen om te moeten kopen, kon hij garanderen, dat daar geen provocateurs onder waren? Joppe keek strak naar beneden en aarzelde toen voor hij mij tenslotte antwoordde ervan overtuigd te zijn, dat alles in orde was, maar hij bleef hardnekkig naar beneden kijken, zonder mij een ogenblik aan te zien. Ik vroeg toen ook aan Van der Meer wat hij van de zaak dacht. Hij antwoordde: "Maar juffrouw, ik ga zelf mee om het schip te besturen. U denkt toch niet, dat ik dat doen zou als ik bang was, dat de zaak niet te vertrouwen was?" Ik zei: "Neen, waarschijnlijk niet, aangenomen dat U zelf te goeder trouw bent, waar ik natuurlijk niet aan twijfel." Ik geloof dat de jongens Beck mij deze opmerkingen eenigszins kwalijk namen. Zij praatten er ook gauw overheen en begonnen de plannen voor de vlucht verder uit te werken. Mijn vriendin en ik hebben elkaar even aangekeken en begrepen elkaar onmiddellijk. Wij vertrouwden de zaak niet en gingen er vandoor".⁽¹⁷⁾

⁽¹⁶⁾ Mevrouw A.W. Teng-Richter (1899-1990); haar verklaring 13-10-1945 in MvJ, CABR, inv. nr. 650-I, dossier C.J.A.M. Vermeeren.

⁽¹⁷⁾ Verklaring W.J.J. Colerus 15-9-1945.

Ondertussen had De Winter naar eigen zeggen ook onraad geroken. Hij vertrouwde Joppe niet, het leek hem allemaal "te mooi". De Winter deelde dit mee aan Pieters en zei hem dat hij geen contact met Joppe meer wilde hebben omdat hij dat niet aandurfde. Ook Pieters begon toen aan Joppe te twijfelen en besloot alsnog over hem informatie te gaan inwinnen. De Winter vernam de uitslag hiervan niet meer. Hij vertelde Henny Beck, die hem belde om wat nadere gegevens, in bedekte termen dat hij zich teruggetrokken had uit deze onderneming. Volgens De Winter had Pieters kort daarop een ontmoeting met Beck op het station te Amersfoort, waar hij hem van zijn twijfel over de betrouwbaarheid van Joppe deelgenoot maakte. Pieters had inmiddels allerlei negatieve verhalen over Joppe gehoord.⁽¹⁸⁾ Ook Willi Colerus hoorde dat Henny Beck tegen Joppe was gewaarschuwd. Na de oorlog meende zij dat hij verblind was uit enthousiasme om nu eindelijk naar Engeland te kunnen ontkomen. Zij vermoedde dat zijn broer Nico niet altijd even zeker was geweest over de goede afloop, maar in geen geval zijn tweelingbroer in de steek had willen laten.⁽¹⁹⁾ Een voorschot van f 500,- moest ondertussen betaald worden aan Joppe voor de aankoop van stookolie. Het bedrag werd volgens Louis Reyntjes door hemzelf, zijn vriend Flemming en Beck bijeen gebracht en op de zondag daarna, op 16 mei 1943, in de Wachtkamer 2e klasse van het Amsterdamse Centraal Station aan Joppe overhandigd. Afgesproken werd daar met Joppe dat het vertrek op dinsdag 18 mei zou plaatsvinden. Er zouden zeven personen meegaan: de broers Beck, de broers Reyntjes, de broers Flemming⁽²⁰⁾ en Roos. Men zou om half acht 's ochtends in het Centraal Station verzamelen. De broers Flemming zouden f 4000,- meenemen. Nadat Beck, Reyntjes en Flemming uit het Centraal Station vertrokken waren, gaf Joppe de helft van de f 500,- aan Vermeeren met de mededeling: "Zie zoo, dat hebben we vast". Vermeeren had reeds vermoed dat het Joppe met

name om het geld te doen was, dat verklaarde hij althans in zijn na-oorlogse verhoor. Joppe zou hem reeds gezegd hebben dat hij van plan was om een "flink bedrag van de passagekosten" achter te houden en met Vermeeren te delen. Vermeeren die dit reeds aan zijn eigen superieuren had gerapporteerd (aldus nog steeds zijn na-oorlogse verhoor) had de opdracht gekregen om het spelletje met Joppe mee te spelen.⁽²¹⁾

Op dinsdag 18 mei 1943 kwamen de broers Flemming op het afgesproken tijdstip niet opdagen en Roos had geen geld bij zich omdat zijn vriend Stam geen kans had gezien om dit op zo korte termijn bij elkaar te brengen. Henny Beck concludeerde toen dat de reis niet door kon gaan, maar Vermeeren die volgens afspraak ook in het Centraal Station aanwezig was, beloofde contact te zullen opnemen met Joppe. Vermeeren reisde door naar IJmuiden waar het Duitse ontvangstcomité al gereed stond.

Daar werd afgesproken dat de gehele operatie twee dagen uitgesteld werd. Later die dag lieten de broers Flemming weten van verdere deelname af te zien. Toen Willi Colerus vernam dat de tocht niet was doorgegaan, "dankte zij de hemel". De volgende dag, woensdag 19 mei, vond opnieuw een bijeenkomst plaats bij Henny Beck. Daar waren ook Joppe en Vermeeren bij aanwezig. Besproken werd onder meer het geldgebrek. Vermeeren beloofde om zijn familie nog eens te zullen "uitkammen" om het ontbrekende bedrag aan te vullen. Henny Beck deelde Joppe opnieuw mee, dat zijn hospita mevrouw Teng twee ringen met brillanten ter waarde van f 1500,- en f 3500,- zou afstaan voor de betaling van de reis. Daarop werd alsnog besloten om de volgende dag te vetrekken.⁽²²⁾

⁽²¹⁾ In hun verhoren maken Vermeeren en Joppe elkaar zwart. De betrouwbaarheid van Vermeeren is derhalve twijfelachtig, maar zijn verklaring kan wel juist zijn. Joppe komt over als de opportunistische kruimeldief - hij was ook geen lid van de NSB -, terwijl Vermeeren veeleer een overtuigde nationaal-socialist lijkt, waar ideologie vóór geldzucht ging (verklaringen Vermeeren 25-10-1945 en Joppe 18-10 en 25-10-1945). Joppe op 18-10-1945; " ... wil ik nog mededelen, dat ik destijds door bedoeld transport te verzorgen in de meening verkeerde, dat ik er financieel bovenop zou komen".

⁽²²⁾ Verklaring L.P. Reyntjes 30-9-1945 en W.J.J. Colerus 15-9-1945.

⁽¹⁸⁾ Verklaring H.A. de Winter 11-10-1945. Pieters had zijn informatie verkregen van de heer Leezer, die aan het Stofhuis te Deventer verbonden was (verklaring W. Pieters 11-10-1945).

⁽¹⁹⁾ Verklaring W.J.J. Colerus 15-9-1945.

⁽²⁰⁾ Christiaan Course Flemming en Dirk Flemming. Christiaan Flemming werd op 4-9-1944 te Vught gefusilleerd (zie: E.P. Weber, *Gedenboek van het Oranjehotel*, Amsterdam 1947 (2e druk), p. 132).

Vertrek en arrestatie

Op donderdagochtend 20 mei 1943 werden in IJmuiden dezelfde maatregelen getroffen als twee dagen tevoren. Strauch had met een N.S.B.-reder aldaar afgesproken dat deze een boot met schipper ter beschikking zou stellen. De UK 143, een botter, kwam ongeveer 100 meter van het station te liggen aan de Tegeltjeskade. Aan boord en in de omgeving van de kade en het station bevonden zich een aantal politiemensen in visserskledij, waaronder de Duitse *Sipo* medewerkers N. Johannsen en E. Mackowski en de Nederlanders L.A. Poos, M. Slagter, J.L. Savenije en M.J. van Dijk. De Duitse *SD-Kriminalrat* H. Harders had de algehele leiding; Johannsen was aangewezen als leider van de arrestatieploeg.⁽²³⁾ In het Centraal Station van Amsterdam verzamelden zich op het afgesproken tijdstip, half acht 's ochtends, de gebroeders Beck en Reyntjes, Roos en Van Eeghen, de kennis van Stam die op het allerlaatste moment aan de groep was toegevoegd. Van Eeghen betaalde zijn bijdrage van f 2200,- daar aan Vermeeren. Een vriend van Nico Beck, Max Lijten⁽²⁴⁾, was ook aanwezig; deze had Willi Colerus en mevrouw Teng beloofd mee naar IJmuiden te reizen en na het vertrek van het schip aan hen verslag uit te brengen. Tezamen met Vermeeren reisden zij per trein naar IJmuiden, waar zij omstreeks 10 uur aankwamen. Joppe zouden zij in IJmuiden ontmoeten.⁽²⁵⁾

Zoals tevoren afgesproken ging de gehele groep de wachtkamer van het station in. Vandaar bracht Joppe hen één voor één aan boord van de botter. Vermeeren was als eerste aan de beurt. Hij werd (evenals de overigen na hem) door Joppe naar het schip gebracht. De op het dek

aanwezige schipper (een NSB-er, die ook in het complot was betrokken) wees hem hoe hij naar binnen moest gaan; in een roef werd hij door Slagter (Poos en Slagter wisselden elkaar af bij deze *act*) met een handdruk welkom geheten. Bij het schudden van de hand werd hij door Slagter omver getrokken en vervolgens door Johannsen en Mackowski vastgegrepen en gekneveld, zodat hij niets meer kon zeggen. Daarna werd hij in een donkere hoek van het schip neergezet. Van Eeghen was als tweede aan de beurt, derde was L. Ph. Reyntjes, vierde zijn broer W.G. Reyntjes; daarna volgden nog de tweelingbroers Beck en Roos.⁽²⁶⁾ Door de buiten patrouillerende politiemensen was Max Lijten ook reeds opgemerkt. Die liep wat te dreutelen in de buurt, wachtend op het vertrek. Hij had in de wachtkamer van het station nog een brief van W.G. Reyntjes aan diens ouders gekregen met het verzoek die op de post te doen. Nadat ze alle zes aan boord waren gebracht door Joppe, werd Lijten door Van Dijk gearresteerd: "Het is juist, dat er toen door mij een jongeman is aangehouden, die zich van tevoren met de jongelieden, die aan boord waren gebracht, had opgehouden, althans zich op verdachte wijze in hun omgeving ophield. Ik bedoel hier eigenlijk mede dat hij enige malen in de omgeving van het vissersvaartuig ging kijken, waarmede de jongelieden voornoemd, zouden worden vervoerd. Er werd op hem bevonden een enveloppe, waarin zoals later bleek, gelden en nog enige snuisterijen waren gesloten."⁽²⁷⁾ Om niet midden in IJmuiden allerlei opzien te baren bij het afvoeren van de gearresteerden werd er, zo had de schipper van de UK 143 bedongen, losgemaakt en weggevaren in de richting van de havenmond. Even later werden allen overgebracht van de vissersboot op een marinescheepje. Bij de seininstallatie in de buurt van de havenmond en de vishallen werd weer vastgelegd aan de kant. Daar werden de doeken voor de mond weggehaald en de handen vóór het lichaam geboid. Het spel van Vermeeren ging nog even door. Op het marinevaartuig werd aan de groep gevraagd "Wie is hier de leider", waarbij de zich noemende Van der Meer met een moedig gebaar terstond opstond en

⁽²³⁾ Verklaringen B. Joppe 25-10-1945, C.J.A.M. Vermeeren 25-10-1945, L.A. Poos 30-10-1945, M.J. van Dijk 31-10-1945, H. Harders 2-11-1945. In een paar verklaringen is sprake van de kotter IJM 222. J. Kerkhoff rectificeerde dit in zijn verklaring van 11-5-1950 en schreef dat het de botter UK 143 betrof; de IJM 222 'De Volharding' was op 3-4-1943 vanuit IJmuiden uitgevaren en op zee vergaan (verklaring J. Kerkhoff in MvJ, CABR, inv. nr. 266, dossier B. Joppe).

⁽²⁴⁾ Maximiliaan Johan Gerard Lijten, 1918-1944 (vriendelijke mededeling Oorlogsgravenstichting 19-7-1999). In de stukken wordt zijn naam consequent gespeld als Leyte.

⁽²⁵⁾ Verklaringen L.Ph. Reyntjes 30-9-1945, W.G. Reyntjes 16-10-1945, W.J.J. Colerus 15-9-1945, B. Joppe 25-10-1945 en C.J.A.M. Vermeeren 25-10-1945.

⁽²⁶⁾ Verklaringen C.J.A.M. Vermeeren 25-10-1945, L.A. Poos 30-10-1945, M.J. van Dijk 31-10-1945, H. Harders 2-11-1945, L.Ph. Reyntjes 30-9-1945, W.G. Reyntjes 16-10-1945.

⁽²⁷⁾ Verklaring M.J. van Dijk 31-10-1945.

zeide: "Dat ben ik". "Hij werd toen weggevoerd en wij hebben hem niet meer teruggezien", aldus W.G. Reyntjes. Per vrachtauto ging het vervolgens met de arrestanten op Scheveningen aan.⁽²⁸⁾ De politiemensen die aan boord waren geweest, kregen van de schipper van de UK-143 verse vis mee naar huis.⁽²⁹⁾

Het verder verloop

Nadat Joppe en Vermeeren hun werk hadden gedaan, verzamelden zij zich in de *Hafenüberwachungstelle* van IJmuiden. Tezamen reden zij vervolgens naar Den Haag.⁽³⁰⁾ *Kriminalrat* Harders was teleurgesteld: hem was niet gebleken dat de jongelui spionagemateriaal bij zich hadden of dat zij zich in Engeland bij het leger hadden willen voegen, terwijl de gehele actie met name, althans voor hem, om dat spionagemateriaal te doen was geweest. Hij had overigens na de arrestatie geen bemoeienis meer gehad met deze "zaak".⁽³¹⁾

Toen Max Lijten op 20 mei en ook de volgende dag niet bij mevrouw Teng was langs geweest (degene die de ringen met brillanten had toegezegd aan Henny Beck om het resterende bedrag bijeen te brengen), begon zij met Willi Colerus te vermoeden dat er iets mis was gegaan.

Weer twee dagen later ontving zij een briefkaart met de mededeling: "Gewaarschuwd, wij zijn verraden". Het was hen toen duidelijk dat de jongens gevangen genomen waren. Zeer kort daarop verscheen Joppe bij haar om het resterende bedrag in de vorm van de ringen op te halen; zij hield zich echter van de domme. Joppe vertelde haar dat de jongens veilig in Engeland waren aangekomen en dat hij daarvan reeds bericht had ontvangen. Mevrouw Teng zei tegen Joppe dat zij niet wist waar hij het over had. Ondanks allerlei dreigementen van Joppe moest deze onverrichterzake zonder zijn buit vertrekken.

Veel later, op 14 oktober 1943, kreeg mevrouw Teng bezoek van twee mannen van "C.C.D.", de Crisis Controle Dienst. Zij namen één van de ringen bij haar in beslag (het andere sieraad was niet in huis aanwezig). Omdat zij allerlei bezwarend materiaal in huis had, zoals persoonsbewijzen en bonkaarten voor onderduikers, vreesde zij een grondige huiszoeking en gaf zij de ring met een waarde van f 1500,- af. Zij was van mening dat je beter 1500 gulden kon verliezen dan in Vught te belanden. Ook na de oorlog bleef onbekend wie die zogenaamde mannen van de C.C.D. geweest waren.⁽³²⁾

Naderhand maakten Joppe en Vermeeren grote ruzie over de ontvangen gelden. Volgens Vermeeren had zijn chef Kiesewetter hierover nog een klacht geschreven aan Strauch. Nog in hun na-oorlogse verhoren beschuldigden zij elkaar van het achterhouden van het geld.⁽³³⁾

Pieters werd op 11 juni 1943 thuis in Apeldoorn gearresteerd door de plaatsvervangende *Sachbearbeiter* van de groep W.F.F. Sticht. Zijn adres was bekend: hij had dat aan Joppe gegeven in de trein en bovendien waren Joppe en Vermeeren al voor overleg bij hem thuis geweest.⁽³⁴⁾ Na de arrestatie van Pieters dook H.A. de Winter gedurende een maand lang onder. Er is echter nooit een poging gedaan om hem te arresteren.⁽³⁵⁾

Joppe zou niet lang meer werkzaam zijn bij de *Hafenüberwachungstelle* te IJmuiden. Strauch verdacht volgens Joppe de in de haven werkzame J. de Pagter van verzetsactiviteiten. Volgens zijn na-oorlogse verklaring (die behoedzaam gehanteerd moet worden: hij was al eerder door zijn ondervragers op leugens betrapt) kreeg Joppe van Strauch de opdracht de gangen van De Pagter na te gaan. Hiermee kwam hij in een moeilijk parket, niet zo zeer omdat hij wist dat De Pagter verzets-daden pleegde, maar omdat hij hem daarbij wel eens geholpen zou hebben,

⁽²⁸⁾ Verklaring W.G. Reyntjes 16-10-1945; verder verklaringen van L.P. Reyntjes 30-10-1945, B. Joppe 25-10-1945, C.J.A.M. Vermeeren 25-10-1945.

⁽²⁹⁾ Verklaring L.A. Poos 30-10-1945.

⁽³⁰⁾ Verklaring C.J.A.M. Vermeeren 25-10-1945 en B. Joppe 25-10-1945.

⁽³¹⁾ Verklaring H. Harders 2-11-1945.

⁽³²⁾ Verklaring W.J.J. Colerus 15-9-1945 en B. Joppe 25-10-1945. Verklaring A.W. Teng-Richter 13-10-1945 in MvJ, CABR, inv. nr. 650-I, dossier C.J.A.M. Vermeeren.

⁽³³⁾ Verklaring C.J.A.M. Vermeeren 25-10-1945 en B. Joppe 18-10 en 25-10-1945.

⁽³⁴⁾ Verklaring W. Pieters 11-10-1945 en W.F.F. Sticht 10-10-1945.

⁽³⁵⁾ Verklaring H.A. de Winter 11-10-1945. De Winter overleed in 1964 te Zwolle.

onder meer door hem frequenties, codes en roeptekens van de vertrouwensmannen aan boord van de schepen en van de *Kriegsmarine* te vertellen. Dit kan de reden zijn geweest dat Joppe aan Pieters met een gerust hart De Pagter als referentie kon opgeven. Na enig getreuzel door Joppe bij dit onderzoek werd De Pagter op 2 augustus 1943 gearresteerd door de hierboven genoemde *Kriminaloberassistent* W.F.F. Sticht. Volgens deze was dit het gevolg van de arrestatie van 7 jongelui. Klaarblijkelijk was zijn naam tijdens het onderzoek genoemd.

Bij zijn arrestatie werden in zijn huis allerlei illegale bladen gevonden. En hoewel hij part nog deel had gehad aan deze poging tot Engelandvaart was het belastende materiaal voldoende voor de *Sipo* om hem vast te houden. Hoewel anderen na de oorlog Joppe er van beschuldigden ook De Pagter te hebben verraden, ontkende hij hierbij betrokken geweest te zijn. De Pagter zelf was er echter tijdens zijn gevangenschap volstrekt van overtuigd dat Joppe hem bij de Duitsers had aangebracht. Omdat hij tijdens zijn verhoren bekend zou hebben samen met Joppe valse *Ausweise* te hebben uitgegeven werd Joppe zelf op 26 november 1943 gearresteerd en overgebracht naar Scheveningen. Daar bekende Joppe deze beschuldiging. Hij werd op 15 december 1943 vrijgelaten met als straf ontslag uit de Duitse dienst en een verbod om nog ooit voor de Duitse *Wehrmacht* te werken en zich te IJmuiden te vertonen.⁽³⁶⁾ Na eerst door het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam op 6 mei 1949 tot de doodstraf veroordeeld te zijn, veroordeelde de Bijzondere Raad van Cassatie Joppe op 4 januari 1950 tot levenslange gevangenisstraf. "Als meest waarschijnlijk" werd aangenomen "dat requirant (Joppe) uit zucht naar geldelijk gewin heeft gehandeld". Op 26 juni 1956 werd hem gratie verleend met een proeftijd van 5 jaar "gelet op de uit de rapporten blijkende onherstelbare ziekte en achteruitgaande toestand". Hij overleed kort daarop te Amsterdam op 2 oktober 1956.⁽³⁷⁾

Vermeeren bleef bij de *Abwehr* werken. Begin 1943 opereerde hij in Zeeland. Daarna was hij werkzaam in Driebergen, van waaruit hij in september 1944 inlichtingenoperaties uitvoerde in Antwerpen en Arnhem. Op 15 januari 1945 werd er een aanslag op zijn leven gepleegd in Hilversum. Zes kogels raakten hun doel, maar hij overleefde de aanslag. Hij werd na de oorlog verantwoordelijk gehouden voor talrijke arrestaties waarvan vele slachtoffers de oorlog niet hadden overleefd. Vermeeren werd na de bevrijding op 24 mei 1945 in Den Helder gearresteerd. In meerdere processen werd hij voor verschillende wandaden ter dood veroordeeld, onder andere voor de "Engelandvaarderszaak". De Bijzondere Raad voor Cassatie veroordeelde hem in hoger beroep op 4 januari 1950 in twee arresten tot levenslange gevangenisstraf en tot 15 jaar gevangenisstraf. Deze laatste straf kreeg hij voor zijn aandeel in de "zaak IJmuiden". Bij Koninklijk Besluit van 6 augustus 1959 werd hij "op jaren gesteld" en werden de gezamenlijke gevangenisstraffen omgezet in één gevangenisstraf van 24 jaar met aftrek. In 1961 werd hij uit de gevangenis ontslagen. Vermeeren overleed op 27 mei 1981 te Hoorn.⁽³⁸⁾

Concentratiekampen

Na de nodige verhoren in Scheveningen werden op 4 september 1943 de gebroeders Beck en Reyntjes tezamen met Roos, Van Eeghen en Lijten overgebracht van Scheveningen naar Vught. Daar troffen zij Pieters aan. Deze werd met Van Eeghen en Lijten omstreeks 1 oktober 1943 op transport gesteld naar Natzweiler, het *Nacht und Nebel*-kamp in de Franse Elzas.

De broers Beck en Reyntjes en Roos vertrokken op 25 februari 1944 via een korte tussenstop te Amersfoort ook daar heen. In Amersfoort voegde zich De Pagter bij hen.⁽³⁹⁾ Toen deze laatsten in Natzweiler aankwamen, troffen zij Max Lijten al ernstig ziek aan. Max Lijten zou op 11 juli 1944 overlijden.⁽⁴⁰⁾ Henny Beck bezweek op 16 april 1944 aan

⁽³⁶⁾ Verklaring B. Joppe 25-10-1945, J. Kerkhoff 2-11-1945, A. Vooys 7-6-1945, W. Pieters 11-10-1945, W.F.F. Sticht 10-10-1945 en resumé van beschuldigingen tegen Joppe.

⁽³⁷⁾ MvJ, CABR, inv. nr. 266, dossier B. Joppe.

⁽³⁸⁾ MvJ, CABR, inv. nr. 650-I en 650-II, dossier C.A.J.M. Vermeeren.

⁽³⁹⁾ Verklaringen W.G. Reyntjes 16-10-1945, L.Ph. Reyntjes 30-9-1945, J. Roos 24-7 en 18-10-1945. Zie ook de bijlage "Personalialia" voor de verdere geschiedenis van de arrestanten.

⁽⁴⁰⁾ Mededeling Oorlogsgravenstichting 19-7-1999 aan auteur.

een longontsteking.⁽⁴¹⁾ De Pagter leerde in Natzweiler Pieters kennen. Zij hebben daar geprobeerd te reconstrueren waar het mis was gegaan. De Pagter overleed op 5 juni 1944.

Hij werd na de oorlog door zijn twee strijdmakkers Vooys en Kerkhoff in hun verklaringen herdacht. Vooys: "Voor hetgeen de heer De Pagter voor de Verzetsbeweging heeft gedaan, is ze hem zeer veel dank verschuldigd. Persoonlijk blijf ik hem voor zijne hulp en vriendschap zeer erkentelijk", en Kerkhoff: "... was het een verzetsman in de beste zin des woords. Nooit zat hij stil. Alles pakte hij aan, wat maar tegen de bezetter gericht was".⁽⁴²⁾ In IJmuiden is na de oorlog een straat naar hem genoemd.⁽⁴³⁾ Vanuit Natzweiler werden op 4 september 1944 de broers Reyntjes, Nico Beck, Van Eeghen, Roos en Pieters geëvacueerd naar Dachau.⁽⁴⁴⁾ Dave van Eeghen belandde vandaar via het concentratiekamp Dautmergen uiteindelijk in Bergen-Belsen. Hij overleed daar op 15 of 16 april 1945.⁽⁴⁵⁾

Nico Beck overleed op 20 maart 1945 te Vaihingen, een *Aussenkommando* van Natzweiler.⁽⁴⁶⁾ De broers Reyntjes werden op 24 september 1944 vanuit Dachau op transport gesteld naar Augsburg en vandaar rond 15 oktober 1944 naar Lauingen. Medio januari 1945 kwamen zij weer terug in Dachau. W.G. Reyntjes: "Wij werden daar in een lager samengebracht en vrijwel allen kregen kort daarop vlektyphus. Kennelijk was het de bedoeling om ons via de vlektyphus naar de andere wereld te helpen. Op 29 april 1945 werden wij door de Amerikanen bevrijd".⁽⁴⁷⁾ De gebroeders Reyntjes zijn op dit moment nog in leven. Ook Pieters beleefde zijn bevrijding in Dachau. Hij was meerdere malen ernstig mishandeld.⁽⁴⁸⁾ Joop Roos woog toen hij op

7 september 1944 in Dachau aankwam nog maar 85 pond. Een Tsjechische arts bezorgde hem naar eigen zeggen een baantje als portier; dit redde hem het leven. Ook hij werd op 29 april 1945 door de Amerikanen bevrijd. Al vrij snel openbaarden zich de gevolgen van de gedurende bijna twee jaar in gevangenschap ondergane mishandelingen. Hij werd verlamd en doof. Tijdens het proces tegen Joppe in 1949 schreef een arts aan de rechters dat hij "niet meer was dan een menselijk wrak en voorzover we nu de toekomst kunnen overzien is het moeilijk anders te verwachten dan dat hij op zijn best blijvend totaal invalide zal blijven". De echtgenote en jonge kinderen van Vermeeren hebben hem meerdere malen in het ziekenhuis opgezocht en vroegen hem om vergeving voor de daden van man en vader. "Joop heeft menselijkerwijs vergeven", aldus het slot van een artikel over hem in *De Zaanlander* in 1948.⁽⁴⁹⁾ Joop Roos overleed op 4 september 1949.

Een kleine rekensom tot slot

Zes personen wilden naar Engeland ontkomen. In verband daarmee werden negen personen gearresteerd. Van deze negen kwamen er vijf in gevangenschap om. Van de zes Engelandvaarders stierven er drie. Vier van de negen hebben de concentratiekampen ondanks vele mishandelingen en ontberingen overleefd. Van deze vier bleek kort na de oorlog tenminste één tengevolge van zijn gevangenschap voor de rest van zijn nog korte leven geheel invalide.

wordt vervolgd

⁽⁴¹⁾ MvJ, CABR, inv. nr. 266, dossier B. Joppe, Bijzonder Gerechtshof Amsterdam 6-5-1949.

⁽⁴²⁾ Verklaringen A. Vooys 7-6-1945 en J. Kerkhoff 2-11-1945.

⁽⁴³⁾ W.A. Brug, *Hun naam leeft voort! Oorlogsslachtoffers verleenden hun naam aan straten en gebouwen*. Repro-Holland Alphen aan den Rijn 1989, p. 153. Opmerkelijk is de zin: "Over zijn werkzaamheden in het verzet is niets bekend".

⁽⁴⁴⁾ Verklaringen W.G. Reyntjes 16-10-1945, L.Ph. Reyntjes 30-9-1945, J. Roos 24-7 en 18-10-1945.

⁽⁴⁵⁾ Zie bijlage "Personalia".

⁽⁴⁶⁾ Idem.

⁽⁴⁷⁾ Verklaring W.G. Reyntjes 16-10-1945.

⁽⁴⁸⁾ Verklaring W. Pieters 11-10-1945.

⁽⁴⁹⁾ Verklaring J. Roos 18-10-1945; verklaring arts Wilhelmina Gasthuis Amsterdam 22-3-1949 in MvJ, CABR, inv. nr. 266, dossier B. Joppe; *De Zaanlander*, zaterdag 26-6-1948: "Joop Roos kreeg zo al wat te verduren. Twee jaar Nacht und Nebel, twee jaar ziekenhuis-verpleging".

ADRESSENBESTAND

ADRESSENBESTAND Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 1 op de adressenlijst van 1 april 1999.

Overleden:

Bree, J. la	Ferney Voltaire (F)
Daalen Wetters, R.F. van	Burbank, CA (USA)
Walt van Praag, H.M.	Antwerpen (B)
Wiselius A.J.	Velp

Nieuw toegetreden:

Goudketting, M.	22 Hanover Road, suite 709	Brampton, Ont., L6S 5K7 (CND)
Reijntjes, W.G.	Binckhorstlaar 2	3739 LC Hollandse Rading

Verhuisd:

Dijk, P. van	Mesdaglaan 49	3141 HE Maassluis
Meeberg, M. van de	Raaphorstlaan 25, flat 315	2245 BH Wassenaar
Nortier, J.J.	Zorgcentrum "Heideheem", kamer 424	
	Drift 2	3844 JN Harderwijk
Philipsen H.	Groenewegje 176	2515 NZ Den Haag

Correcties:

Besthof, E., postcode veranderen in 4150-616 Porto
Brandes, E.A., appartementnummer is 126 i.p.v. 1268
Mulholland, L.G., postcode wordt V8M 2H3 i.p.v. V9P 2K3

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

Mevr. M. E. F. Borel Rinkes	Cees Laseurlaan 279
	2597 GG Den Haag
	Tel./Fax (070) 324 04 47